

Hemşirelik Öğrencilerinin Özsaygı Düzeyleri ve Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki

Relationship Between the Level of Self-Esteem and Attitudes Towards Domestic Violence of Nursing Students

Banu Tufan Koçak¹, Nihal Ünalı Türkkan², Arzu Kader Harmancı Seren²

¹Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi

²İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

ÖZET

GİRİŞ: Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ve aile içi şiddete yönelik tutumları, öğrencilerin mezun olduktan sonra, şiddet mağduru kişilerin başlıca başvurdukları yerler olan sağlık kurumlarında çalışacak olmaları açısından ayrı bir önem kazanmaktadır.

AMAÇ: Bu çalışma, hemşirelik lisans eğitimi veren bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

YÖNTEM: Araştırma tanımlayıcı ve kesitseldir. Herhangi bir örneklem seçim yöntemine başvurulmadan hemşirelik eğitimi verilen kurumdaki öğrencilerin tümü araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma için ilgili eğitim kurumunun yönetiminden yazılı izin alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen analize uygun 412 anket ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Coopersmith Özsaygı Envanteri ve Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; frekans, yüzde, ortalama, Pearson korelasyon analiz testi kullanılmıştır.

BULGULAR: Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı puanlarının $35,98 \pm 7,57$; aile içi şiddete yönelik tutum puanlarının ise $25,23 \pm 8,75$ olduğu saptanmıştır. Ayrıca özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasında negatif yönde ($r: -0,234$), çok zayıf ve ileri düzeyde anlamlı korelasyon olduğu bulunmuştur.

SONUÇ: Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu, aile içi şiddete yönelik olumsuz tutum sergiledikleri söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, özsaygı, özsaygı, tutum, öğrenci

ABSTRACT

INTRODUCTION: Nursing students' self-esteem level and their attitudes towards domestic violence have importance because they are expected to work in health facilities where the victims of violence refer to.

AIM: This study was performed with the purpose of defining the nursing students' self-esteem level and their attitudes towards domestic violence.

METHODS: The study is descriptive and cross sectional. All the nursing students in the nursing college were included in the study without sampling. A written permission was received for the study from the management of the nursing college. 412 valid surveys were taken from the participants and were analyzed. Data were collected by Personal Information Form, Coopersmith Self-esteem Inventory and Attitudes Scale Towards Domestic Violence. In data analysis, frequency and Pearson correlation tests were used.

FINDINGS: Nursing Students' average self-esteem point was found to be 35.98 ± 7.57 ; and the point for their attitudes towards domestic violence was determined as 25.23 ± 8.75 . Besides, a negative, poor and significant correlation ($r: -0.234$, $p: .000$) was found between nursing students' level of self-esteem and their attitudes towards domestic violence.

CONCLUSION: It can be said that nursing students' self-esteem level is generally high and their attitudes towards domestic violence is negative.

Key words: Nursing, self-esteem, domestic violence, attitude, student

Geliş Tarihi / Arrival Date: 07.06.2014

Kabul tarihi / Date of Acceptance: 30.10.2014

İletişim / Corresponding author: Nihal Ünalı Türkkan, İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Şişli-İstanbul

E-posta / E-mail: unaldin@my.net.com

Sayı / Number: 2

Cilt / Volume: 1

Yıl / Year: 2014

e-ISSN:2149-018X

doi:10.5222/SHYD.2014.081

GİRİŞ

Ülkemizde son yıllarda şiddet olayları ve şiddetin olumsuz sonuçlarından etkilenen insanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bireysel ve toplumsal olarak yaşamın her alanında ortaya çıkabilecek şiddet olgusu, kişilerin hem fiziksel hem de ruh sağlığını, huzurunu ve mutluluğunu etkilemektedir. Kendini duygusal, sözel, fiziksel, cinsel ve daha birçok boyutta gösteren şiddet kavramı, toplumun temel yapı taşı olan aile içinde de görülmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti, fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçek bir biçimde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması şeklinde tanımlamaktadır (Krug ve ark., 2002). Şiddetin en yaygın görülen biçiminin ise erkeğin kadına ve çocuğa karşı uyguladığı aile içi şiddet olduğu belirtilmektedir (Stewart ve Robinson, 1998). Bireylerin belirli davranış kalıplarının kazanıldığı yapı olan aile ortamı bireyler üzerinde olumlu ya da olumsuz çeşitli etkilere sahiptir. Olumsuz etkilerden birisi, aile bireylerinin diğer üye/üyeler tarafından şiddete ve suistimale uğramasıdır. Bu açıdan, aile içinde de şiddete maruz kalanların önemli bir bölümünü kadınlar oluşturmaktadır (Gökulu ve Hosta, 2013). Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 yılında yayınladığı raporunda da şiddetin en fazla aile ortamında ve kadına yönelik olduğu bildirilmektedir (Krug ve ark., 2002).

Aile içi şiddet, kişinin eşine, çocuklarına, anne-babasına, kardeşlerine ya da yakın akrabalarına yönelik ve onların fiziksel, psikolojik, sosyal, cinsel ve ekonomik bağımsızlığını ihlal eden, etkileyen eylemleri içermektedir (Kelly ve Johnson, 2008).

“Şiddet ve Sağlık” konulu Dünya Sağlık Örgütü Raporu'nda, eylemin gerçekleştirildiği kişiler açısından şiddet, kişinin kendisine yönelik şiddet, kişiler arası şiddet ve toplu şiddet olarak üçe ayrılmaktadır. En yaygın olan şiddet biçimlerinden olan çoğunlukla kapalı kapılar arkasında kalan aile içi şiddet, kişiler arası şiddet sınıflandırmasına girmektedir. Dolayısıyla aile içi şiddet, eşler ve aile bireyleri arasında genellikle ev içerisinde gizli yaşanan şiddet olarak tanımlanmaktadır (Dünya Sağlık Örgütü, 2002).

Şiddetin ortaya çıkmasında biyo-psiko-sosyal yönden birçok neden bulunmaktadır. Biyolojik nedenler arasında genetik, hormonlar, bilişsel değişikliklere neden olan fiziksel ve ruhsal hastalıklar yer alırken; psikolojik nedenler arasında, şiddetin getirdiği kazanç, anne baba tutumları, engellenme, tahrik edilme, güç ve kontrol sağlama, bağımlı olma, iletişim ve çatışma çözme becerilerinin öğrenilmemesinin yer aldığı kabul edilmektedir. Sosyal nedenler ise, toplumda şiddetin hoş görülmesi, sorun çözme yöntemi olarak görülmesi, aile eğitiminin yetersizliği, yasal düzenlemelerdeki zayıflıklar, medyanın etkisi, cinsiyet rolleri, yaşam sıkıntıları, göçler ve küreselleşme şeklinde sıralanmaktadır (Kızmaz, 2006; Özgür ve ark., 2011). Bu nedenle, bireylere uygulanan şiddet, bireyi fiziksel, duygusal ve sosyal yönden ciddi şekilde etkilemektedir.

Şiddete maruz kalan bireylerde fiziksel yaralanmalar, bilinç kaybı, ilaç ve alkol kullanımı, depresyon, güvensizlik, uykusuzluk, intihar girişimleri, sosyal izolasyon, baş ağrıları gibi bozuklukların yüksek oranda görüldüğü ve ayrıca bu çalışmada ele aldığımız diğer bir kavram olan özsaygı kavramının, şiddet uygulanan bireylerde daha düşük olduğu belirtilmektedir (Demir, 2000; Muslu ve Erdem, 2002).

Özsaygı, bireylerin büyük ölçüde gereksinim duyduğu bir özellik ve yaşam sürecine çok önemli katkısı olan bir gereksinimdir. Sarıyüce Körükçü (2004)'nün aktardığına göre Coopersmith, özsaygıyı, bireyin kendini yetenekli, önemli, başarılı ve değerli olarak algılama derecesi olarak belirtmektedir. Ayrıca, kişinin kendisine ilişkin yaptığı ve alışkanlık haline getirdiği değerlendirmenin, özsaygıyı oluşturduğu ve bunun kendi değerliliğine ilişkin bir yargı olduğunu da vurgulamaktadır. Coopersmith, gerçek öz-saygı ve savunucu özsaygı olarak iki tip saygı görünümü olduğunu ve gerçek özsaygının, kendilerini gerçekten saygın ve değerli hissedenlerde, savunucu özsaygının ise kendilerini değersiz hisseden ancak böyle bir yargıyı kabullenemeyen kişilerde bulunduğunu savunmaktadır (Coopersmith, 1974).

Yapılan çalışmalarda, bireylerin özsaygı gelişiminde aile içindeki ilişkilerin, anne babanın davranışlarının ve tutumlarının etkili olduğu vurgulanmaktadır. Sarıyüce Körükçü (2004)'nün aktardığına göre, fiziksel şiddete uğrayanların özsaygıları olumsuz etkilenmektedir. Yine aynı şekilde Mangır ve arkadaşlarının (1995) çalışmasında da fiziksel şiddet görmüş çocukların, fiziksel şiddet görmemiş çocuklara göre özsaygı düzeylerinin daha düşük olduğu, Duru (1995)'nin çalışmasında ise anne-babanın aile içi tutumlarının çocukların özsaygısı üzerinde etkili olduğu, demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarının özsaygı düzeylerinin, otoriter davranan ailelere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sağlıklı bir toplum oluşturabilmesi için, aile içi şiddetin önemszenmesi ve önlenmesinin yanı sıra bireylerin ve toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Toplumun çekirdeği olan ailede bireylerin özsaygısı yüksek olarak yetişmeleri, onların gelecekte kişisel veya sosyal yaşamlarında, aileden ya da başka kişiler tarafından maruz kalabilecekleri her türlü şiddet eylemlerine karşı güçlü yetişmelerini sağlayacaktır. Bu nedenle aile içi şiddetin önlenbilmesinde, toplumda yetişen bireylerin özsaygı algılarının yüksek olması gerekmektedir. Aile içi şiddet görmüş bireylerin ilk başvurdukları kurumun sağlık kuruluşları olması dolayısıyla, sağlık çalışanlarının şiddet konusundaki tutum ve davranışları büyük önem taşımaktadır. Sağlık çalışanları içinde hastaya daha yakın konumda olan ve onlarla daha fazla birlikte

olan hemşirelerin rolleri ise çok daha etkili olmaktadır. Özellikle gelecekte şiddet görmüş kişilere hizmet verecek olan hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları verecekleri hizmetin şekillenmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Hemşirelik öğrencilerinin büyük çoğunluğunun kadınlardan oluşması ve yakın gelecekte aile kurmaya aday genç bireylerden oluşması aile içi şiddete yönelik olası riskleri belirleme ve önleme konusunda hemşirelik öğrencilerinin rolünü daha da artırmaktadır. Ayrıca literatür incelendiğinde hemşirelikte özsaygı ve aile içi şiddetin bir arada ele alındığı bir çalışmaya rastlanılmamış olması nedeniyle de bu çalışmanın, aile içi şiddet ve özsaygı ilişkisini göstermesi açısından önemli veri sağlayacağı düşünülmüştür.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi: Araştırma, hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla, tanımlayıcı-ilişki arayıcı ve kesitsel nitelikte bir araştırma tasarımıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma Soruları: Araştırma amacı doğrultusunda, aşağıda verilen araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri nedir?
- Hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları nasıldır?
- Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasında ilişki var mıdır?

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri: Araştırma, İstanbul'da yer alan ve ülkenin hemşirelikte lisans eğitimi veren köklü bir eğitim kurumunda öğrenim gören hemşirelik öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini, belirtilen eğitim kurumundaki 402 birinci sınıf, 209 ikinci sınıf, 163 üçüncü sınıf, 147 dördüncü sınıf olmak üzere toplam 921 öğrenci oluşturmaktadır. Bu okuldaki öğrencilerin tümü herhangi bir örneklem seçim yöntemine başvurulmadan araştırma kapsamına alınmış ve araştırmacılar tarafından ulaşılabilen toplam 513 öğrenciden analize uygun veri toplanmıştır. Veri toplama araçlarının geri dönüş oranı %55,7 olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları: Veriler kişisel bilgi formu, Coopersmith Özsaygı Envanteri ve Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeğinin bir araya getirildiği bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır.

- **Kişisel Bilgi Formu:** Bu form, literatürden destek alınarak öğrencilerin kişisel özelliklerini belirlemek amacıyla çoktan seçmeli ve açık uçlu ifadelerden oluşan 13 soruyu içermektedir.
- **Coopersmith Özsaygı Envanteri:** Araştırmada öğrencilerin özsaygı düzeylerini belirlemek amacıyla "Coopersmith Özsaygı Envanteri" kullanılmıştır. Envanter, "genel özsaygı" alt boyutu (26 madde), "sosyal özsaygı" alt boyutu (8 madde), "akademik özsaygı" alt boyutu (8 madde), "ev-aile özsaygısı" alt boyutu (8 madde) ve "yalan maddeler" (8 madde) olmak üzere toplam 58 maddeden oluşmaktadır. Yalan madde puanları toplam özsaygı puanına eklenmemektedir. Yalan maddeler, öğrencilerin özsaygı düzeylerini değil, savunucu tutumlarını saptamak için envantere eklenmiştir. Yalan madde puanları 5 ve daha yukarı olanların özsaygı puanları hesaplanmamaktadır (Pişkin, 1997). Bu nedenle envanterden elde edilen toplam puanda "yalan maddeler" ile beş ve üzerinde yalan maddeye "evet" cevabını veren toplam 101 katılımcının anketleri analiz dışı bırakılarak 412 katılımcıdan elde edilen veriler ile analiz gerçekleştirilmiştir. Ölçek ifadeleri "Evet-Hayır" şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçeğin yanıt anahtarı bulunmakta olup bu anahtarla aynı yanıtı veren katılımcılar o maddeden bir puan almakta iken, farklı yanıtı veren katılımcılar puan alamamaktadır. Ölçekte bulunan toplam 58 maddeden 8 tanesi yalan madde olduğu için değerlendirmeye alınmamakta ve kalan maddeler 50 puan üzerinden değerlendirilmektedir (Pişkin, 1997). Envanterin geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin yurtdışında yapılmış olan çalışmalarda, aracın Kuder-Richardson güvenilirlik katsayısı 0.80-0.91 aralığında bulunmuştur (Kimball, 1973; Johnson ve ark., 1983). Türkiye'de Güçray (1989) ve Pişkin (1997) tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında ise, güvenilirlik katsayısı 0,83 ve 0,76 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise, ölçeğin Kuder-Richardson güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak belirlenmiş ve ölçek güvenilir olarak değerlendirilmiştir.
- **Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği:** Şahin ve Dişsiz (2009) tarafından sağlık çalışanları örnekleminde geliştirilmiş olan bu ölçek, beşli Likert tarzında (1 "Kesinlikle katılmıyorum", 2 "Katılmıyorum", 3 "Kararsızım", 4 "Katılıyorum", 5 "Kesinlikle katılıyorum") toplam 13 madde ve dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları "şiddeti olağanlaştırma" (5 madde), "şiddeti genelleştirme" (3 madde), "şiddeti nedenselleştirme" (3 madde) ve "şiddeti saklama" (2 madde) şeklinde sıralanmaktadır. Ölçeğin geliştirildiği çalışmada Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,72 olarak belirtilmektedir. Bu çalışmada ise, ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak bulunmuş ve ölçek güvenilir olarak değerlendirilmiştir. Ölçekten minimum 13, maksimum 65 puan alınabilmekte ve alınan puan yükseldikçe şiddete yönelik tutum olumlu, düşüğe olumsuz olarak değerlendirilmektedir (Şahin ve Dişsiz, 2009).

Verilerin Toplanması: Veriler, izin alma süreci tamamlandıktan sonra ilgili eğitim kurumunda öğrencilerin uygun olduğu derslere girilerek toplanmıştır. Bu derslerde öğrenciler sınıflarda toplanmış ve araştırmacılar tarafından gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra gönüllü olanlara veri toplama aracı elden dağıtılarak doldurmaları sağlanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi: Araştırmada elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamına aktararak lisanslı SPSS 21 paket programı ile yüzde ve frekans dağılımı, ortalama, standart sapma ve Pearson korelasyon analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü: Verilerin toplanabilmesi için ilgili eğitim kurumunun yöneticilerinden yazılı resmi izin alınmıştır. Ardından ilgili anabilim dalı başkanlarıyla görüşülmüş ve onayları alındıktan sonra derslere girilerek anketler öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama öncesi öğrencilerin çalışmaya katılımla ilgili sözlü onamları alınmış ve çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrencilere anketler uygulanmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma bulguları çalışmanın yapıldığı tek bir eğitim kurumundaki öğrencilerle sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırmanın bulguları;

- Hemşirelik öğrencilerin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular,
- Öğrencilerinin özsaygı düzeyleriyle ilgili bulgular,
- Öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarıyla ilgili bulgular,
- Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular şeklinde gruplandırılmıştır.

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulguların Dağılımı (N=412)

Değişkenler	Gruplar	n	%	Değişkenler	Gruplar	n	%
Yaş Ortalaması		20,28±1,60					
Kardeş sayısı		2,60±1,84					
Cinsiyet	Kadın	352	85,4	Annenin eğitim durumu	İlköğretim ve altı	266	64,6
	Erkek	60	14,6		Ortaöğretim	125	30,3
					Yükseköğretim ve üzeri	21	5,1
Sınıf	1. sınıf	204	49,5	İşçi		136	33
	2. sınıf	82	19,9		Esnaf		136
	3. sınıf	51	12,4	Babanın mesleği		profesyonel meslek (avukat, hekim, vb.)	19
	4. sınıf	75	18,2		Memur	49	11,9
			Emekli		72	17,5	
Doğum yeri (Bölge)	Marmara	191	46,4	Annenin mesleği	Ev Kadını	307	74,5
	Ege	22	5,3		Çalışan	92	22,3
	Akdeniz	40	9,7	Emekli	13	3,2	
	Güneydoğu Anadolu	47	11,4	Bitirilen lise	Düz lise-Anadolu lisesi	367	89,1
	Karadeniz	36	8,7		Sağlık meslek lisesi	13	3,2
Doğu Anadolu	27	6,6	Diğer		32	7,7	
İç Anadolu	39	9,5					
En uzun yaşanan yer	Yurtdışı	10	2,4	İkamet yeri	Devlet yurdu	98	23,8
	Köy	41	10		Özel yurt	81	19,7
	Kasaba	37	9		Arkadaşla ev	84	20,4
	Şehir	179	43,4		Aile yanı	149	36,2
	Büyükşehir	155	37,6				
Babanın eğitim durumu	İlköğretim ve altı	173	42	Gelir düzeyi	İyi	142	34,5
	Ortaöğretim	199	48,3		Orta	213	51,7
	Yükseköğretim ve üzeri	40	9,7		Kötü	57	13,8

Hemşirelik öğrencilerinin kişisel özelliklerine ilişkin bulgular

Öğrencilerin kişisel özellikleri Tablo 1’de incelendiğinde; yaş ortalamasının 20,28±1,60, kardeş sayısı ortalamasının; 2,60±1,84 olduğu ve %85,4’ünün kadınlardan oluştuğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunlukla 1. sınıfta (%49,5) öğrenim gördükleri, Marmara Bölgesinde doğdukları (%46,4), en uzun süre şehirde ikamet ettikleri (%43,4) saptanmıştır. Katılımcıların babalarının çoğunlukla orta öğretimden mezun olduğu (%48,3), işçi (%33) ya da esnaf (%33) olarak çalıştığı, annelerinin ise ilköğretim ve altı düzeyde eğitim gördüğü (%64,6) ve ev kadını oldukları (%74,5) belirlenmiştir. Öğrencilerin; %89,1’inin düz lise veya anadolu lisesinden mezun oldukları, %51,7’sinin gelir düzeyini orta olarak belirttiği, %36,2’sinin ise aile yanında ikamet ettikleri saptanmıştır.

Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ile ilgili bulgular

Tablo 2’de öğrencilerin Coopersmith Özsaygı Envanteri’nden ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; genel özsaygı alt boyut puan ortalamasının 18,80±4,48, sosyal özsaygı alt boyut puan ortalamasının 6,66±1,40, ev aile alt boyut puan ortalamasının 6,16±1,74, akademik özsaygı alt boyut puan ortalamasının 4,36±1,89 olduğu ve ölçek toplam puan ortalamasının ise 35,98±7,57 olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Hemşirelik Öğrencilerinin Coopersmith Özsaygı Envanteri ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları (N=412)

Coopersmith Özsaygı Envanteri	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart sapma
Genel Özsaygı	4,00	26,00	18,80	4,48
Sosyal Özsaygı	1,00	8,00	6,66	1,40
Ev Aile Özsaygısı	,00	8,00	6,16	1,74
Akademik Özsaygı	,00	8,00	4,36	1,89
Özsaygı Toplam Ölçek Puanı	11,00	48,00	35,98	7,57

Hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları ile ilgili bulgular

Tablo 3’te öğrencilerin “Aile içi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği”nden ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları incelendiğinde; şiddeti olağanlaştırma alt boyut puan ortalamasının 8,88±3,89, şiddeti genelleştirme alt boyut ortalamasının 5,25±2,52, şiddeti nedenselleştirme alt boyut puan ortalamasının 7,04±2,22, şiddeti saklama alt boyut puan ortalamasının 4,07±1,98, ölçek toplam puan ortalamasının ise 25,23±8,75 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3. Hemşirelik Öğrencilerinin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puan Ortalamaları (N=412)

Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart sapma
Şiddeti Olağanlaştırma	5,00	25,00	8,88	3,89
Şiddeti Genelleştirme	3,00	15,00	5,25	2,52
Şiddeti Nedenselleştirme	3,00	15,00	7,04	2,22
Şiddeti Saklama	2,00	10,00	4,07	1,98
Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği	13,00	65,00	25,23	8,75
Toplam Puanı				

Hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi gösteren bulgular

Hemşirelik öğrencilerinin Coopersmith Özsaygı Envanteri ve alt boyut puan ortalamaları ile Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile incelendiğinde (Tablo 4); öğrencilerin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasında negatif yönde, çok zayıf ve ileri düzeyde anlamlı korelasyonlar olduğu belirlenmiştir. Akademik özsaygı alt boyutu ile aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği ve alt boyutları arasında herhangi bir korelasyon saptanmamıştır ($p>0,05$). Sosyal özsaygı ile şiddeti olağanlaştırma ($r:0,267$), genelleştirme ($r:0,299$) ve şiddete yönelik tutum ($r:0,288$) puanları arasında yine negatif yönde, zayıf ve çok ileri düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Hemşirelik Öğrencilerinin Coopersmith Özsaygı Envanteri ve Alt Boyutları İle Aile İçi Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Değerleri

Alt boyutlar ve ölçekler arası korelasyonlar		Şiddeti Olağanlaştırma	Şiddeti Genelleştirme	Şiddeti Nedenselleştirme	Şiddeti Saklama	Şiddete Yönelik Tutum
Genel Özsaygı	Pearson r	-,212***	-,229***	-,129**	-,151**	-,228***
	P	,000	,000	,009	,002	,000
Sosyal Özsaygı	Pearson r	-,267***	-,299***	-,135**	-,200***	-,285***
	P	,000	,000	,006	,000	,000
Ev aile Özsaygısı	Pearson r	-,163**	-,156**	-,110*	-,143**	-,178***
	P	,001	,002	,026	,004	,000
Akademik Özsaygı	Pearson r	,001	-,032	-,023	-,040	-,024
	P	,990	,519	,649	,416	,631
Özsaygı	Pearson r	-,212***	-,235***	-,132**	-,169***	-,234***
	P	,000	,000	,007	,001	,000

* p< 0,05, **p<0,01, ***p<0,001

TARTIŞMA

Hemşirelikte lisans eğitimi veren bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumlarının ve aralarındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin kişisel ve mesleki özellikleri değerlendirildiğinde, hemşirelik öğrencileriyle yapılan çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Dinçer ve Öztunç'un (2009) hemşirelik ve ebelik öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin çoğunluğunun 20-22 yaş gruplarında olduğu, annelerinin ilkökul mezunu ve çalışmadığı, babalarının da ilkökul mezunu olup yarıya yakını emekli olduğu, hayatlarının büyük bir bölümünü metropolde geçirdikleri, gelir düzeylerinin iadare eder olarak belirttikleri görülmüştür. Bu bulgular genel olarak hemşirelik öğrencilerinin toplumun sosyo-ekonomik yapı olarak orta ve alt düzeyinden geldikleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeylerinin yüksekliği, yaşlarının genç olması nedeniyle hayata bakışlarının daha olumlu olabileceği ile ilişkilendirilebilir. Öğrencilerin çoğunluğunun birinci sınıf olmaları ve üniversiteyi yeni kazanmaları nedeniyle başarı duygularının yüksek olduğu, doğduğu ve yetiştirildiği ortamın şehir olması ve şehir yaşamının da bir sonucu olarak daha rahat bir ortamda büyümeleri nedeniyle özsaygı düzeylerinin yüksek bulunduğu söylenebilir. Ayrıca, hemşirelik öğrencilerinin mezun oldukları okulların düz lise ve anadolu lisesi olması sonucunda eğitim kalitesinin daha iyi, gelir durumlarının da çok kötü olmaması ve temel gereksinimlerini rahat karşılayabilmeleri gibi nedenlerle de özsaygı düzeylerinin yüksek olabileceği düşünülmüştür. Dinçer ve Öztunç'un (2009) çalışmasında da hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeylerinin ortalamasının üzerinde ve benlik saygılarının yüksek bulunması bu çalışma bulgularıyla benzerlik taşımaktadır. Yine Kahrıman'ın (2005) ve Ünsar ve İşsever'in (2002) sağlık yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygı düzeylerini incelediği çalışmalarında da öğrencilerin özsaygı düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca Karadağ ve arkadaşları (2008), Özkan ve Özen'in (2008) ile Torun ve arkadaşlarının (2012) hemşirelik öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarda da öğrencilerin benlik saygılarının yüksek olarak belirlenmesi, tüm bulguların birbiriyle uyum içinde olduğunu göstermektedir. Burnard ve arkadaşlarının (2001) çalışmasında ise hemşirelik öğrencilerinin %13,9'unun çok düşük, %36,6'sının normal, %46,5'inin yüksek ve %5,9'unun çok yüksek benlik saygısına sahip olduğu belirlenmiştir. Chris ve arkadaşlarının (2012) birinci sınıf hemşirelik öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ise bu çalışmaların aksine öğrencilerin %52,3'ünün düşük benlik saygısına sahip olduğu ortaya konmuştur.

Hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutum puanları incelendiğinde, 25,23±8,75 (Minimum:13 puan Maksimum:65 puan) gibi düşük bir puan almaları, hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumlarının olumsuz olduğunu göstermektedir. Aile içi şiddetin en önemli mağdurlarının kadınlar olması, bu araştırmaya katılan

öğrencilerin çoğunluğunun kadın olması (%85,4), aile içi şiddete yönelik tutumlarının doğal olarak olumsuz olacağını ortaya koymaktadır. Ayrıca öğrencilerin yaşadıkları yerlerin şehir (%43,4) ve büyükşehir olması (%37,6), yarısına yakınının Marmara Bölgesi (%46,4) gibi ülkemizin diğer bölgelerine göre daha gelişmiş bir bölgesinde doğmaları da bu bölgede yaşayan insanların aile içi şiddete karşı daha negatif bir tutum sergileyebileceklerini düşündürmektedir. Benzer çalışmalar incelendiğinde de bu bulguyu destekleyen sonuçların elde edildiği görülmektedir. Kaynar Tunçel ve arkadaşlarının (2007), sağlık yüksekokulunda eğitim gören ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin aile içi şiddet konusunda bilgi ve tutumlarının belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmalarında, aile içi şiddet konusunda, düşük bir oranda öğrencinin (%10,6) eğitim almış olmasına karşın, çoğunun bilgi sorularına doğru yanıt vererek kadına yönelik aile içi şiddet konusunda olumsuz tutum içinde oldukları saptanmıştır. Kanbay ve arkadaşlarının (2012) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik şiddetle ilgili tutumların (fiziksel, cinsel, ekonomik ve sözel) olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Araştırmanın temel amacı doğrultusunda, hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete yönelik tutumları arasındaki ilişki incelendiğinde; negatif yönde, çok zayıf ve ileri düzeyde anlamlı korelasyonun olduğu ve öğrencilerin özsaygı düzeyleri arttıkça aile içi şiddete karşı tutumlarının olumsuz anlamda arttığı ortaya konulmuştur. Duru'nun (1995) çalışmasında anne-babanın aile içi tutumlarının çocukların özsaygıları üzerinde etkili olduğu, demokratik tutum sergileyen ailelerin çocuklarının özsaygı düzeylerinin otoriter davranan ailelere göre daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Mangır ve arkadaşlarının (1995) çalışmasında ise, fiziksel şiddet görmüş çocukların, fiziksel şiddet görmemiş çocuklara göre özsaygı düzeylerinin daha düşük olduğu, Muslu ve Erdem'in (2002) çalışmasında da eşi tarafından şiddet gören kadınların benlik saygılarının görmeyenlere göre daha düşük olduğu belirlenmiş olup bu çalışmanın bulgusunu destekler niteliktedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Hemşirelikte lisans eğitimi verilen bir devlet üniversitesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin özsaygı düzeyleri ile aile içi şiddete karşı tutumları arasındaki ilişkinin belirlendiği bu çalışma sonucunda, hemşirelik öğrencilerinin benlik saygılarının ortalamasının üzerinde olduğu, aile içi şiddete yönelik tutumlarının olumsuz olduğu ve hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları ile aile içi tutumları arasında negatif yönde, çok zayıf ve ileri düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Hemşirelik eğitimi veren okullardaki hemşirelik öğrencilerinin, benlik özsaygı düzeylerini yükseltmeye yönelik derslerin müfredat programına eklenmesi veya buna yönelik etkinliklerin yürütülmesi,
- Öğrencilere aile içi şiddete yönelik eğitimler verilerek, aile içi şiddet konusunda bilinçlenmelerinin sağlanması ve bu konuyla ilgili sosyal projelerde yer almalarının desteklenmesi,
- Hemşire akademisyenlerin yanı sıra öğrencilerin klinik alanda etkileşim içinde oldukları diğer sağlık meslek üyeleri, hasta ve hasta yakınları tarafından öğrencilerin kişiliğini, özsaygılarını olumsuz yönde etkileyecek davranışların sergilenmemesi konusunda önlemlerin alınması ve bu konuya dikkat çekerek daha fazla özen gösterilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Burnard, P., Hebden, U., Edwards, D. (2001).** Self-esteem and student nurses: An account of a descriptive study. *Nursing & Health Sciences*, 3,19-13.
<http://dx.doi.org/10.1046/j.1442-2018.2001.00061.x>
- Chris, E., Pais, M., Kumar, SP., Sisodia, V. (2012).** Perceived self-esteem amongst first-year nursing students - A Cross-Sectional Survey, *Int J Health Rehabil Sci*. 1:2, 74-80
- Coopersmith, S. (1974).** The antecedents of self-esteem. W.H. Freeman. and Company, San Francisco.
- Demir, Ü. (2000).** Kadına yönelik aile içi şiddet. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 3:1,57- 61.
- Dinçer, F, Öztunç, G. (2009).** Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*; 16: 22-33.
- Duru, A. (1995).** İlkokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı İle Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

- Gökulu, G., Hosta, N. (2013).** Basında Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Analizi: Hürriyet, Sabah ve Posta Gazeteleri Örneği (2005-2008). *International Journal of Social Science*, 6:2, 1829-1850.
- Güçray, S.S. (1989).** Çocuk Yuvasında Ve Aile Yanında Kalan 9, 10 Ve 11 Yaş Çocuklarının Özsaygı Gelişimini Etkileyen Bazı Faktörler. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Johnson, B.W., Redfield, D.L., Miller, R.L., Simpson, R. E. (1983).** The Coopersmith Self-esteem Inventory: A construct validation study. *Educational and Psychological Measurement*, 43,907-913.
<http://dx.doi.org/10.1177/001316448304300332>
- Kahriman, İ. (2005).** Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 9: 24-31.
- Kanbay, Y., Işık, E., Yavuzaslan, M., Keleş, S. (2012).** Hemşirelik öğrencilerinin kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili görüş ve tutumlarının belirlenmesi, *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1:2,107-119.
- Karadağ, G., Güner, İ., Çuhadar, D., Uçan, Ö. (2008).** Gaziantep Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin benlik saygıları. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 3: 29-42.
- Kelly, J., Johnson, M. (2008).** Differentiation among types of intimate partner violence: research update and implications for interventions, *Family Court Review*, 46:3,476-499.
<http://dx.doi.org/10.1111/j.1744-1617.2008.00215.x>
- Kimball, O. M. (1973).** Developments of norms for the Coopersmith Self-Esteem Inventory: Grades four through eight. *Dissertation Abstracts International*, 34,1131-1132.
- Kızmaz, Z. (2006).** Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*,30,47-70.
- Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A., Zawi, A.B., Lozano, R. (2002).** WHO World Report on Violence and Health, Geneva.
- Mangır, M., Aral, N., Haktanır, G., Baran, G., Başar, F., Köksal, A. (1995).** Çocuk İhmali Ve İstismarını Önleme Projesi Kapsamında Bilimsel Bir Araştırma. Çankaya Rotary Kulübü Yayını, Ankara
- Muslu, L., Erdem, M. (2002).** Eşi tarafından fiziksel şiddet gören ve görmeyen kadınların benlik saygısı düzeylerinin karşılaştırılması. *Hemşirelikte Araştırma ve Geliştirme Dergisi*, 4:2,31-38.
- Özgür, G.,Yörükoğlu, G., Baysan Arabacı, L. (2011).** Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*,2(2),53-60.
- Özkan, İ.A., Özen, A. (2008).** The relation between submissive behaviours and self esteem state among nursing students. *TAF Prev Med Bull*; 7: 53-8.
- Pişkin, M. (1997).** Türk ve İngiliz Lise Öğrencilerinin Benlik Saygısı Yönünden Karşılaştırılması. III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Kongre Kitabı. Adana: Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışma Anabilim Dalı ve Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayını.
- Sarıyüce Körükçü, Ö. (2004).** Altı Yaş Grubundaki Çocukların Özsaygı Düzeyleri ile Anne Empatik Becerilerinin İncelenmesi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Stewart, D.E., Robinson, G.E. (1998).** A review of domestic violence and women's mental health. *Archives of Women's Mental Health*, 1, 83-89.
<http://dx.doi.org/10.1007/s007370050010>
- Şahin, N., Dişsiz, M. (2009).** Sağlık çalışanlarında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6:2, 263-274.
- Torun, S., Arslan, S., Nazik, E., Akbaş, M., Öner Yalçın, S. (2012).** Hemşirelik öğrencilerinin benlik saygısı ve boyun eğici davranışlarının incelenmesi, *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 34,339-404.
- Ünsar, S., İşsever, H. (2003).** Trakya Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin benlik saygısını etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hemşirelik Forumu*, 6: 7-11.